

Behoeftenonderzoek Raamwerk voor loopbaanprofessionals

In 2015 heeft Euroguidance verschillende activiteiten uitgevoerd gericht op het verkennen van mogelijkheden en draagvlak voor ontwikkeling en implementatie van een Raamwerk voor loopbaanprofessionals. Aanleiding voor het verkennen van mogelijkheden en draagvlak voor een raamwerk is dat er in de afgelopen jaren veel aandacht is geweest voor loopbaanbeleid en het professionaliseren van loopbaanbegeleiders binnen scholen en door overheid bekostigde arbeidsmarkttoeleiders. De verschillende partijen hanteren daarbij hun eigen kwaliteitsstandaarden. Ook op Europees niveau is er aandacht voor kwaliteitsstandaarden voor loopbaanprofessionals. Tevens zijn er in Nederland verschillende opleidingen en nascholingen voor loopbaanprofessionals, echter is de inhoud van dergelijke scholingstrajecten niet altijd transparant ten aanzien van kwaliteitsdoelstellingen en zijn de opleidingen niet (optimaal) op elkaar afgestemd.

De doelen van een raamwerk voor loopbaanprofessionals zijn als volgt gedefinieerd:

- Een raamwerk voor loopbaanprofessionals kan fungeren als een instrument dat bij kan dragen aan het verder versterken van de kwaliteit van loopbaanontwikkeling en –begeleiding in onderwijs en arbeidsmarkttoeleiding.
- In de verschillende sectoren kan met behulp van een raamwerk voor loopbaanprofessionals dezelfde taal gesproken worden: wat verstaan we onder loopbaanbegeleiding en over de kwaliteit van loopbaanprofessionals? Als dat helder is kan er (beter) op gestuurd worden.
- Opleiders kunnen hun onderwijsaanbod met behulp van een eenduidig raamwerk voor loopbaanprofessionals beter afstemmen op de vragen en wensen van het afnemend veld en kunnen hun aanbod transparant maken.
- Scholen en arbeidsmarkttoeleiders kunnen het raamwerk benutten in hun aannamebeleid, professionaliseringstrajecten en beoordelingscycli.

Een van de activiteiten gericht op het verkennen van mogelijkheden en draagvlak voor een raamwerk voor loopbaanprofessionals was een veldraadpleging, die op 30 juni 2015 plaatsvond. Bij deze eerste veldraadpleging met stakeholders uit het veld van onderwijs en arbeidsmarkttoeleiding, was het doel om te komen tot antwoorden op de volgende vragen:

- Is een raamwerk voor loopbaanprofessionals het juiste instrument om bovengenoemde doelen te bereiken?
- Voor welke doelgroepen zou een raamwerk voor loopbaanprofessionals geschikt kunnen zijn,
- Hoe zou een raamwerk voor loopbaanprofessionals eruit moeten zien?
- Welke functie en opbrengsten zou een raamwerk voor loopbaanprofessionals kennen?
- Welke voorwaarden zijn essentieel bij de ontwikkeling van een raamwerk voor loopbaanprofessionals?

Eén van de uitkomsten van deze veldraadpleging was dat het merendeel van de deelnemers een raamwerk ziet als een mogelijkheid om de kwaliteit van loopbaandienstverlening te vergroten, maar dat allereerst scherper in beeld dient te worden gebracht welke problemen een dergelijk raamwerk oplost en op welke doelgroepen en doelen het raamwerk wordt gericht. Om problemen, behoeften en wensen rondom loopbaandienstverlening helder in beeld te krijgen is in overleg met het ministerie van OCW besloten tot een behoeftenonderzoek naar een raamwerk voor loopbaanprofessionals. Dat onderzoek bestond uit het benaderen van stakeholders en deze te bevragen op thema's als: behoeften in loopbaandienstverlening, wat speelt er nu en in de toekomst, in gebruik zijnde competentieprofielen voor loopbaanprofessionals, professionalisering van loopbaanprofessionals en ook de visie op ontwikkeling van en draagvlak voor een raamwerk voor loopbaanprofessionals.

Geraadpleegde partijen voor het behoeftenonderzoek:

- MBO-raad: Jetske Woudstra en Nathan Somer
- VO-raad: Karen Oostvogel
- UWV/leerwerkloketten: Marianne Zoetmulder
- Netwerk Beroepsonderwijskolom vmbo-mbo-hbo: ruim 10 professionals vanuit het mbo
- VvSL: bestuur en ongeveer 15 decanen/mentoren

Onderstaand volgt een uiteenzetting van de uitkomsten van de gesprekken met de geraadpleegde partijen en personen.

Behoeften in loopbaandienstverlening, wat speelt er nu en in de toekomst?

De geraadpleegde partijen benoemen een aantal gedeelde behoeften en ontwikkelingen:

- Noodzaak van draagvlak voor LOB: zowel in onderwijs als arbeidsmarkttoeleiding is er behoefte aan een duidelijkere en sterkere positie en agendering van LOB. Professionals met kennis van zaken, tijd en geld om loopbaandienstverlening goed neer te zetten zijn van belang voor de kwaliteit van LOB.
- De plaats van LOB in het onderwijs: verschuiving van rollen van decanen naar mentoren, het managen van mentoren door decanen, meer betrokkenheid van docenten bij LOB, LOB in het primaire proces laten landen.
- Aandacht voor kwetsbare overgangen: overgangen tussen vo, mbo en hbo optimaliseren om de kans op uitval te verkleinen.
- Aandacht voor kennis van wetgeving rondom veranderingen in het onderwijs en toelatingsbeleid: intake, positie van het plusdocument, veranderingen in het mbo m.b.t. de keuzedelen en de gevolgen daarvan voor vervolgonderwijs, herstructurering van het onderwijs (bijv. de AD).
- Het begeleiden van kwetsbare groepen en specifieke doelgroepen naar de arbeidsmarkt: bijvoorbeeld zeer laag opgeleiden (entreeonderwijs) en vluchtelingen.

Verder zijn door enkele partijen nog aandachtspunten geformuleerd als:

- Sturing binnen (school)organisaties is een cruciale factor voor de juiste prioritering en positionering van loopbaanbegeleiding en loopbaanbeleid.
- Het belang van actuele en relevante arbeidsmarktinformatie in de loopbaandienstverlening.
- Meer aandacht voor de ontwikkelingspsychologie, om jongeren op een passende manier te kunnen begeleiden bij het maken van keuzes.
- Het ontwerpen van LOB-beleid door mentoren en SLB-ers.
- Bijvende aandacht voor vaardigheden van mentoren en decanen / SLB-ers rondom gespreksvoering.

Professionalisering van loopbaanprofessionals

Alle geraadpleegde partijen geven aan een overzicht van opleidingen voor loopbaanprofessionals en (globaal) de inhoud daarvan een interessant instrument kan zijn. Wel is het van groot belang voor de meerwaarde van een dergelijk overzicht, dat het actueel wordt gehouden en zo volledig mogelijk is, wat een uitdaging is in een veld waar met name op het gebied van nascholing een groot en zich ontwikkelend aanbod voor loopbaanprofessionals is. Enkele bevraagde personen uit het onderwijs geven aan de meerwaarde van een dergelijk overzicht niet te zien, de juiste opleiding wordt vaak zelf wel gevonden via (decanen)netwerken. Een groter probleem, zou zijn om te bepalen welke opleidingen of nascholingen van belang zijn voor de loopbaanprofessionals binnen het onderwijs. Prioritering van LOB en sturing hierop wordt als de grootste beperking gezien. Verder is een enkele partij van mening dat vanuit een inventarisatie van opleidingen, de competenties voor loopbaanprofessionals in beeld gebracht kunnen worden. Dat zou een

alternatieve route kunnen zijn voor een het ontwikkelen van een raamwerk voor loopbaanprofessionals.

Competentieprofielen

Momenteel beschikt slecht een klein deel van de geraadpleegde respondenten vanuit de scholen over een competentieprofiel voor de loopbaanprofessionals, of is het niet bekend of er iets dergelijks bestaat. De publicatie van de VO-raad 'LOB en professionaliseren → in verschillende vormen en maten' is binnen het VO wel bekend en wordt her en dat als naslagwerk gebruikt. Het 'Kwalificatiedossier voor docent MBO' van de MBO-raad is bij de meeste geraadpleegde personen nog niet bekend. Voor LOB zijn er binnen de scholen vaak wel beleidsplannen of jaarplannen geschreven, waarin ook de rollen en taken van decanen en mentoren benoemd zijn. Een overzicht met competenties voor deze professionals lijkt in het onderwijs nog niet actief in gebruik. Voor adviseurs loopbaandienstverlening in de arbeidsmarkttoeleiding bestaan wel competentieprofielen.

Visie op ontwikkeling van en draagvlak voor een raamwerk voor loopbaanprofessionals

De geraadpleegde partijen zijn voor het merendeel positief over de eventuele ontwikkeling van een raamwerk voor loopbaanprofessionals. Een aantal partijen geeft aan dat het raamwerk niet een sturingsdoel mag gaan dienen. Daarnaast zijn meerdere partijen van mening dat het raamwerk een overkoepelend karakter moet hebben: dat wat er aan competenties wordt weergegeven, is van toepassing op loopbaanprofessionals op teamniveau. Competenties, taken en rollen beschrijven op individueel niveau is te beperkend voor de organisatievrijheid van scholen en andere instellingen. De geraadpleegde partijen zijn van mening dat bestaande competentieprofielen, zoals het 'Kwalificatiedossier docent MBO' en de publicatie van de VO-raad 'LOB en professionaliseren → in verschillende vormen en maten', van belang zijn en blijven voor de sectoren en deze ook benut moeten blijven. Een raamwerk voor loopbaanprofessionals zou deze competentieprofielen daarom moeten omvatten of overkoepelen. De meerwaarde van een overkoepelend raamwerk is echter niet voor alle partijen even helder. Andere partijen zien in het raamwerk juist een duidelijk instrument om het toch al belangrijke thema LOB beter te agenderen en zien mogelijkheden om het aan te laten sluiten bij andere ontwikkelingen. Bijvoorbeeld de opzet van een Stroompunt LOB, waarvan VO, MBO en HBO de mogelijkheden aan het verkennen zijn dit op te zetten, of de ontwikkeling van kwaliteitsstandaarden voor en door decanen. De partijen die een raamwerk graag ontwikkeld zien worden, staan achter een volgende vorm ervan: een sectoroverstijgend raamwerk waarin in de vorm van een matrix competenties worden weergegeven, met een eenduidige, gedeelde taal, ingedeeld op rollen en taken van loopbaanprofessionals en met ruimte voor sectorspecifieke en generieke competenties. Ook dient het raamwerk gericht te zijn op competenties die niet alleen nu van belang zijn, maar vooral ook in de toekomst.

Hoe verder?

Na een eerste veldraadpleging en een behoeftenonderzoek onder verschillende belanghebbende partijen in 2015, staan voor 2016 een aantal vervolgacties in de planning, gericht op het verder verkennen van de mogelijkheden en draagvlak voor een raamwerk voor loopbaanprofessionals. In overleg met het ministerie van OCW worden deze verkennende activiteiten verder vormgegeven.